

ressourcebase har vist stor interesse for projektet, som følges af et dansk rådgivende udvalg.

For så vidt angår forskning i miljøaspekter i forbindelse med landbrug og naturressourceforvaltning er der blevet givet støtte gennem Rådet for U-landsforskning (25–30 pct. af de årlige bevillinger fra 1987 til 1996), ENRECA-programmet og den Rådgivende gruppe for international landbrugsforskning (CGIAR).

3.5 Evalueringen i 1996

Som foreløbig kulmination på adskillige års arbejde med formulering og operationalisering af miljøaspektet i den danske udviklingsbistand iværksattes i 1995 en større uafhængig evaluering af denne indsats. Sådanne evalueringer er et almindeligt og naturligt led i Danidas arbejde, hvor en kritisk gennemgang ved eksterne konsulenter er nødvendig for med mellemrum at vurdere resultaterne og behovene for ændringer i organisationens arbejdsfokus og -former.

Miljøevalueringen, som forelå i sommeren 1996, havde særlig betydning som en første gennemgribende bedømmelse af dels i hvilket omfang, det er lykkedes at integrere miljøaspektet i udviklingsbistanden siden 1988, dels hvilke erfaringer og anbefalinger, der kunne udtrages med henblik på mulig effektivisering af den fremtidige indsats for miljø og bæredygtig udvikling. Evalueringen anskuede miljø både som et tværgående hensyn og som en sektor i udviklingsbistanden, med udgangspunkt ikke blot i handlingsplanen, men også i sektorplanerne, de rullende femårsplaner, landestrategierne og Strategi for dansk udviklingspolitik frem mod år 2000.

Resultatet var på den ene side en anerkendelse af, at det i stigende omfang, og på internationalt ledende vis, er lykkedes at indarbejde overvejelser om miljø, både som tværgående hensyn og som en del af de nye sektorprogrammer i dansk udviklingsbistand. Det anbefaledes at fortsætte dette dobbelte fokus.

På den anden side påpegede evalueringen en række svagheder i operationaliseringen af og kontrollen med policy-gennemførelse samt mangler i den videre udvikling af målsætninger og værktøjer såsom teknikker til miljø-økonomisk vurdering og indikatorformulering. Endvidere pegedes på behovet for at styrke den miljøfaglige ekspertise især i TSA og på ambassaderne.

I lyset af evalueringsresultaterne, og i lyset af Folketingets politiske anvisninger som Danida

selv har videreudviklet i sine strategier, har organisationen positivt og nøje overvejet evalueringens anbefalinger. En række af disse er allerede under gennemførelse, f.eks. en mere systematisk indarbejdelse af miljøovervejelserne i landestrategier og sektorprogramformuleringen, sikring af større fleksibilitet i landestrategierne, en stærkere profilering af betydningen af relevante miljøkonsekvensanalyser, samt overvejelse af muligheden for udvikling og operationalisering af økonomisk miljøvurdering og indikatorer som værktøjer. Sidstnævnte har allerede i det seneste halve år været genstand for en del intern drøftelse og et eksternt seminar, ligesom den tidligere nævnte trust-fond etableret i Verdensbanken har som formål også at udvikle og trække på denne organisations kapacitet på området. En igangværende intern proces gennemgår de administrative procedurer med henblik på justering og finpudning i lyset af evalueringens anbefalinger. Det er videre besluttet at gennemføre træningsprogrammer vedrørende miljøhensyn, som vil resultere i, at alle sagsbehandlere, herunder på ambassaderne, vil blive bedre rustede til at deltage i den fremtidige operationalisering af miljøaspektet i udviklingsbistanden. Der er i øvrigt sket en miljøfaglig styrkelse af TSA i de seneste år, ligesom en styrkelse på ambassaderne er iværksat.

Uanset den indsats der er gjort, og fortsat gøres, for at sikre også den miljømæssige bæredygtighed i den danske udviklingsbistand, må det imidlertid erkendes, at dette hensyn ikke står alene. I al udviklingsbistand, også i miljøsektoren, skal det samtidig sikres, at indsatsen tillige er både økonomisk og socialt bæredygtig. Disse tre bæredygtighedskriterier kan kun i få tilfælde tilgodeses fuldt ud på samme tid. Det er derfor nødvendigt bestandigt at finde den rette balance mellem hensynet til alle tre bæredygtighedskriterier. Og det indebærer uvægerligt, at heller ikke hensynet til miljømæssig bæredygtighed fuldt ud kan tilgodeses i hvert enkelte konkrete projekt eller sektorprogram.

Dette er et reelt problem, når det samtidig er en grundlæggende erkendelse, at bæredygtig udvikling kun kan opnås, når miljøhensyn integreres i udviklingsprocessen, og at bæredygtige løsninger på miljøproblemer også kun opnås som en integreret del af samme udviklingsproces. Erfaringen bekræfter, at en konkret miljøindsats får mere blivende effekt, når sammenhængen til den brede udviklingspolitik fastholdes, herunder med relevante hensyn til fattig-